

ДМИТАРЪ ЯКШИЊЪ И ТРИ ТАТАРИНА
КОДЪ БЛАТНЕ РѢКЕ.

(Изъ Србске повѣстнице одъ г. 1491.)

Двѣ су се сусрѣтнуле войске,
Една Польска, а друго Угарска,
У оной су Татари, Поляца,
А у овой Срби и Маџари;
Предъ ономъ е краљвињъ Алберто,
А предъ овомъ краљу Владиславе,
Побратиме! два брата рођена,
Обонца соя принципскога,
Албертъ млађиј, Владиславъ старин.
Младый Албертъ войску подигао
На старіегъ, на брата своєга,
Да му отме круну и окруњъ,
Што е Влади Богомъ даровано,
Даровано, побро, по старештву,
Даровано и благословено.
Сусрѣле се кодъ Блатне Рѣке;
Ни се био, ни се дариваю,
Ни се еданъ другомъ покланяю;
Влада чека да Албертъ заметне,
Да заметне по неправди кавгу,
Жао му е братске крви лити,
Побратиме! братске и народске,
Ере она валя за душмана.
Ал' излази изъ Польскогъ табора,
Побратиме, грдна Татарина,
На шѣму е страшно одѣло:
На плећи му кожа одъ меѣда,
На глави му капа одъ куряка,
А за капомъ крило одъ лабуда;
Очи су му двѣ купе вина,
Трепавице одъ утине крило,
А обрве крило одъ гаврана,
Нешто му се у зубима црний

Кандъ янѣ одъ пола године;
Јоште яши люту бедевію,
А за њиме на коњу зеленку
Лѣпа Фата шѣрца Татарина,
Побратиме! а подъ бурунцукмиъ.
Устави се грдна Татарина,
Башъ на среди међу двѣ войске,
Па повика изъ грла юначкогъ:
„Чувте л' ме хвалѣни Маџари,
Арпадскога рода и племена,
Нѣ л' майка родила юнака,
Да ми данасъ на мейданъ изиѣ!
Кудъ идете, свуда се хвалите,
Надъ Маџаромъ да нѣ юнака;
Па јошт' вашимъ снашама велите,
Зеваюћи покрај вруће пећи:
Да вамъ нѣ журе за Татаре.“
'Вако виче Татаръ међ' двѣ войске,
Ал' залуду, нико га нечуе,
И ко чуе, чини с' да нечуе.
Нѣ шала на рамени глава,
Нѣ титра грдна Татарина.
Мучи краљу ништа небесѣди,
Но погледа до себе войводу,
Восводу Јована Корвина,
Корвинъ гледа Бертолда Драгѣю,
Бертолдъ гледа Стеву Баторія,
Стева гледи свога побратима,
Побратима Павла Бранковиња,
Паво шкрипи одъ лютивне зуби,
И одъ муке засукуе брке,
Што му нѣ слике и прилике,
Да одшали Татарину шалу,
И врати му жао за срамоту,
Ере Татаръ не зове Србина,
Но Маџара родомъ и племеномъ;
Но се опетъ яду досѣтію,
Онъ наивгну на свогъ побратима,
Побратима Якшињъ Дмитрія;

Ал' е Дмитарь вазда бистра глава,
 Проесапи умомъ и памеѣу,
 Онъ искочи острагъ за катане,
 Сбаци са се руво Србiанско,
 На навлачи плетено катанско;
 Докъ е Дмитарь на се руво скуц'о,
 Промен'о е хиладу чакштра,
 И толико шарены долама,
 Съ доламама плетены ментева,
 И на перо толико чакова,
 Ёръ е Дмитарь люда надъ людама. —
 Яко нам'че чаковъ на обрве,
 На усѣде поамна жерава,
 Протури се крозь ту катанию,
 И виѣе предъ свѣтлого краля:
 „Волянъ буди пресвѣтлый кралю!
 Да изиѣемъ Татару на мейданъ,
 И вратимъ му жао за срамоту.“
 То е кралю одвѣсъ мило было,
 Да се цвглый одъ Маѣара наѣе
 И изаѣе на мейданъ Татару,
 Онъ му даде краљвый благословъ:
 „Поѣи мудро и пегини лудо!“
 Дмитарь му се до землѣ поклони,
 Па онъ ватре свомъ жераву даде;
 Скаче жеравъ као и поаманъ;
 Два, три пута докъ жеравъ ускочи,
 Онъ доскочи до свогъ душманина.
 Кадъ се оба оч'ма сукобише
 Татаръ наче 'вако бесѣднѣти:
 „Чуешъ море хвалъный Маѣару!
 А тако ти твоега юначтва,
 Тако теби рука неусала,
 Добру коню грива неопала,
 И бритка ти сабля нерѣала!
 Што те пытамъ, да ми право кажешъ:
 Одъ куда си, одъ кога ли града,
 Са коегъ ли края и краинне,
 Имашъ кога на двору твоему?
 Имашъ море остарѣлу майку.
 Да е юнакъ могу потурити;
 Или любу скоро доведену,
 Да е уземъ, да ми люби лице;
 Или имашъ сею безъ заклетве,
 Да ю уземъ Фати за робинию;
 Или имашъ ты брата млаѣега
 Да ми чини изметъ у оцаку?
 Све ми кажи, ништа неутан,
 Ёръ тако ми вѣре и ѣиспета,
 Пріе него одкинемъ ти главу,
 Радъ бы знати, уцвилит' кога ѣу,
 И чіе ли опустити дворе? —“
 Мудра глава мудро одговара:

„Волянъ буди црвый Татарине,
 Волянъ буди на моіой бесѣди,
 Кадъ ме пыташь, да ти право кажемъ:
 Я ти неймамъ двора ни дворшѣта,
 Нит' я имамъ куѣе ни куѣишта,
 Ни у нѣму остарѣле майке,
 Да е Татаръ можешъ потурити:
 Куѣа ми е Турска и Угарска,
 А майка ми кралю Владиславе!
 Мой Татаре, и отаць и майка!
 Нит' я имамъ любе на дворшѣту,
 Татарине, да ти буде люба!
 Люба ми е була и кадуна,
 Гдѣ на копакъ доѣемъ на поѣиште;
 Нити имамъ сею безъ заклетве,
 Да ти Фати буде робиница,
 Сея ми е свака крчмарица;
 А ни млаѣегъ брата одъ менека,
 Да ти чини изметъ у оцаку,
 Братъ е мени свакій онай юнакъ,
 Съ киме могу руйно пити вино;
 Но самъ беѣаръ, те ти беѣаруемъ,
 Нити марямъ што ѣу погинути,
 Болѣ данасъ славно на мейдану,
 Него сутра срамно у сужанетву.
 Но зашт' си се тако нагрдіо
 И одъ себе чудо начинио,
 Мнидѣише мене поплашити?
 Знашь ли море, незнали те люди,
 Я самъ вид'о и жива меѣеда,
 А немоли кожу одъ меѣеда;
 И вид'о самъ и жива курияка,
 Некамоли кожу одъ курияка,
 И вид'о самъ и самлатіо ій,
 Па се юнакъ уплашио нисамъ.
 Но реци ми, ко ти -й на зеленку,
 Или люба, ол' сея, ол' шѣерца,
 Да я знадемъ кога ѣу уцвилит',
 Хоѣе л' быти слава и прилика,
 Да беѣару може любит' лице? —“
 (Далѣ саѣлуе.)

КАКО Е КРИТИКА ПОСТАЛА?

Говори се, да су у стародревна врѣмена
 Юпитеръ, Нептунъ и Минерва, хоѣи еданъ
 одъ другога валянимъ се показати у створеню
 какве знамените ствари, свакій понаособъ едно
 дѣло начинили. Юпитеръ створи човека съ
 пребистромъ свѣшчу и пупымъ срдцемъ стра-
 стій; Нептунъ едногъ вола, а Минерва домъ.
 Пошто су свакій свой радъ довршили, саставе
 ій заедно, и стану ій съ мишиномъ гледати, и

съ нѣювомъ красотомъ наслађавати се, дозываютъ све остале богове, да хвале и диве се тако прекраснимъ предпріятіямъ. Између осталь дође ту и некій богъ Момусъ, кои имађаше найоштрию паметь и найбистриу видъ, тако, да могаше, штоно рекну, и длаку у яету видити, я кои бѣше остальма одвећъ мрзакъ, ербо у свакој ствари, само ако бы она какавъ недостатакъ имала, таковый одма примѣчаваше, и премда е више пута своіомъ бистриномъ и досетливосћу исправіо быо намѣре и дѣла божественна, опетъ га е зато свакій попреко гледао, и едва га е кадъ кои двѣ рѣчи удостоіо быо. Ништа манѣ чинећи се сада трима боговима, да су нѣова дѣла безъ и найманѣгъ недостатчиѣна, позваше га къ себи, и рекоше му: „Де садъ, решетару, шта бы овај путь могао рећи? Нудеръ амо, погледай: ево човека, двора и вола. Шта мыслишь, како судишь о овимъ стварма?“ Момусъ пошто ѿй е помнѣиво разгледао, я, као онај, кои при оцѣняваню какве ствари свагда я цѣль, ради кое е саздана, има у виду, точно ѿй испытао, мало насмія се, и са онымъ своимъ смѣхомъ доведе готово до ярости речена три художника. Сасвимъ тимъ подстрекаваюћи га они, и захтѣваюћи, да ѿймъ на свакій начинъ свое мнѣніе саобшти, одговори: „По моіой памети свакомъ одъ овы ваши художества по нешто оскудѣва, и ни едно ніе савршено, као што вы мыслите.“ — „Шта е? Шта е дакле казуй?“ — „Я добро знамъ, одговори Момусъ, да ће овај човекъ по времену имати живѣти у садружеству грађанскомъ съ другима людма; и вы ѣете видити, да ће онъ съ овымъ своимъ великимъ разумомъ и овима своима страстима послужити се, да подчини себи ближнѣга, прикриваюћи оно, што мысли, хитримъ и добримъ рѣчма. И зато бы му я быо учиніо едно око горе на глави, а едно на прсима, како бы се могао изъ нутра видити. Куѣна мора съ временомъ обиталиште людій быти, кои будући овако устроенни, као што я овога видимъ, я бы е доиста съ колицама одоздо начиніо быо, како бы се у случаю потребе могло утећи одъ злочеста сусѣдства. Што се пакъ вола тиче, имаюћи оне рогае на челу, допасть ће му се у мѣсто оружія нѣма се служити, знайте, я бы му ѿй исподъ очію усадіо быо, како бы могао добро видити, гдѣ му валя убоести.“ — Узавреше одъ ярости три бога збогъ овакове примѣтбе, Момусомъ надъ нѣювимъ дѣлама учинѣне, и безъ далѣгъ затезаня, Юпитеръ га прогна съ неба на землю, опредѣлив-

ши му ову за будуће нѣгово обиталиште. Затимъ мало по мало умножише се на земљи люди, волови и куѣе, и све се догоди, као што Момусъ бѣше предвидіо. Зато Юпитеръ, позвавши га опетъ къ себи, рекне му: „Што е было, братацъ, неѣмо више споминати. Ты си већъ видіо и познао люде; я бы желію, да на истой земљи, на коіой си одъ пређе боравіо као прогнанъ изъ нашегъ двора, сада будешъ као учитель, и наставляшь оне рађаюће се умове, како ће поправляти свое ствари, у савршенство приводити художества, и на послѣдку како ће цѣо свѣтъ улѣпшати.“ Послуша Момусъ, и узевши одма на се видъ жене, да може болѣ угодити, сиѣ на землю и даде се звати критикомъ, найполезніомъ и найблагородніомъ госпођомъ одъ свію, кое быше на земљи. Поче дакле она съ добромъ намѣромъ казивати: ово треба овако радити; ово ніе добро урађено; овде бы валяло деблю черту повући, а овде ову танку избрисати; овде треба ово састругати, а тамо е нужно то и то измѣнути тако. да проста и неотесана дѣла човеческа мало по мало постадоше углађена и добра, и цѣо свѣтъ преобрази се, рекао бы да е се помладіо. Ал' гдѣ е среће, ту буде и несреће! Ербо изишавши одма затимъ изъ царства Плутонова за вѣсть, и узевши и она име критике, поче и уздужъ и попреко блювати, и съ таковомъ милосћу и любви заедати, какову само могаше имати стваръ паклена; тако, да збогъ нѣзина злословія и една и друга бѣше свакоме досадна, и люди често узимаюћи одну за другу налазаху се, да су одъ обѣ еднако псовани и грѣени. Дотуживши Момусу овакова смутня, закле се самъ у себи, да се више неће явно начати, нити дѣла лѣдска одъривено решетати; и писа Юпитеру, да ће и у будуће дужность свою одправляти, но само на ушима пріятеля и оны лица, коя неће вѣровати злу языку и зависти. Одговори Юпитеръ: „Право имашь: чини како знашь да е найболѣ, но жао ми е, да нећешъ познавати пріятеля, ербо су безъ ока.“

У Валѣву.

Александръ Н. Банъ,
Учитель.

ПЛОДОВИ ЧИТАНЯ.

1. Подъ тихомъ, вѣчито снѣгомъ и ледомъ покрывеномъ, мрачномъ, страховитомъ и влажномъ стѣномъ лежи страховита, сунцу и вѣтру

непроходна пештера; ту обитава зависть. На њномъ челу сѣди жалость. Зуби су іой одъ еда порѣали. Око іой е шкиляво и покварено. Одъ отрова њногоъ срца образъ іой побледіо. О нашої радости скорбна, нагда се несмеє — осимъ нашемъ злу, кадъ насъ у томъ види или намъ га сама причинява. Данъ, ноѣ гризеѣа скорбь неѣа іой заспати; похвала добродѣтели заглушава іой уши; триумфъ художества и наука смртъ іой задає. О люди! чувайте се да у ту пештеру неодете; еръ ту обитава найвеѣа несреѣа, кою е накао излегао, да васъ трує.

2. У смотренію воспитанія, може се о добродѣтели то исто реѣи, што се обично о художествима и наукама говори, да се сирѣчь за савршену вѣштину три ствари изискую: природа, наставлѣніє и обичай. Подъ наставлѣніємъ разумѣва се ученѣ, подъ обичаемъ пакъ упражнѣніє. Ученѣ е нужно за почетакъ, упражняванѣ за употреблѣніє, а найвеѣе савршенство за све ове ствари. Ако садъ кое одъ овы оскудѣва, мора наравно добродѣтель несавршена быти; ербо е природа безъ учєня слѣпа, ученѣ безъ природе оскудно, упражнѣніє пакъ безъ обое несавршено.

3. Добродѣтель несастои се у поединимъ добримъ дѣлима. Ни умѣреность, ни цѣломудреность, ни правда, ни правичность, ни добротинство несачиняваю, што естъ, и што се зове добродѣтель; то су само разни начини, како се она изражава, како се она дѣйствителна изьялює. Она сама естъ основъ и источникъ овы, и своіу други добры дѣла. Добродѣтель е едно неразлучно цѣло; она не толико дѣло, колико основъ дѣла; не толико мысао, колико основъ мысли; она насъ побуѣує къ добрымъ дѣлима и улива намъ добре мысли.

4. Тѣлесна е лѣпота найдрагоцѣнни даръ неба; еръ она човека препоручує; она е магнетъ, коме свако чувствує око слѣдує. Но опетъ она у себи и по себи не ништа друго, него єдна масть, коіомъ природа дѣцу свою помаже, и кою старость сасвимъ сбрише.

Іованъ Ристиѣъ.

СИТНИЦЕ.

* Ирскій философъ Таланѣъ предложіо е, да при судейскомъ потресанію нема рѣшавати веѣина,

но мањина гласова; зашто, како онъ доказує, здравомъ е разуму прикладнѣ вѣровати, да е у єдној савѣтователној скупштини число мудры мањ, него оны ограничены.

* „Истина е,“ рече єданъ, кон се съ некимъ плеткашемъ завади; „онъ не са мнома да се помири, само много тражи!“ — „А шта тражи?“ — „Буде запытанъ. — „Хоѣе,“ одговори, „да га држимъ за поштена човека.“

* Фридрихъ великій обичаваше реѣи: „Кадъ бы провинцію какву имао казнити, онда бы дао, да е философи у нѣой владаю.“

АНЕКДОТЕ.

* Єданъ селякъ тузи другога, да му е лопату украо и доведе єднога свѣдока, кон е то видіо. „О, ако е то тако,“ рече тужєный, „то ћу и двадесетъ свѣдока довести, кон нису видили.“ — „Тако ли е?,“ одговори кметъ, коме се сада очи отворє; „но — двадесетъ свѣдока важе више, него єданъ. Ты си слободанъ!“

* Єданъ човекъ падне пїанъ и заспи. Башъ кадъ е на торню звоно на ватру ударило, онъ се пробуди. Изброн, гдѣ 1 до 15 пута звоно лупи, па зачуѣнъ викне: „До триста врага, іоштъ никада не тако доцне было!“

* Єдномъ Жидову, кон е на путъ ицао, па се боєо разбойника, савѣтоваху, да понесе пиштољ. „То бы іоштъ паметь была,“ одговори онъ, „да ми и те украду.“

О Д Г О Н Е Т К А.

(Види у Подунавки № 32. т. г.)

Сынъ 15.

Отацъ 39. 54. године.

Отацъ 39.

Дѣдъ 70. 109. "

Дѣдъ 70.

Сынъ 15. 85. "

Кадъ е отацъ роѣнъ, было е дѣду 31.

Кадъ е сынъ роѣнъ, было е отцу 24.

А тада дѣду му - - - - - 55. год.
Ову заговетку погодили су: гг. Јосифъ Миловуѣъ изъ Београда, Вуле Богдановиѣъ изъ Смедерева, и Петаръ Деѣнаѣъ изъ Крагуєвца.

НОВА КНЪИГА.

Славянка. Издає младежъ Србска. У Будиму писмени Кр. Свеучилишта Пештанскогъ 1847. — На 12-ни, стр. 225.

Рокъ прєнумєрацїє „Пѣсмама Бранка Радичєвиѣа“ продужує се до 5-га Септембра т. г. Ине на прєнумєранта изъ Србїє имаю се до то доба послати Учреднику овы листова.

Учредникъ Милошъ Поповиѣъ.

Издао и печатано у Правителствевој Књьгопечатнїи у Београду.